

With the support of the Lifelong Learning Programme of the European Union

**„Identifying Barriers in Promoting the European Standards and Guidelines
for Quality Assurance at Institutional Level“**

IBAR

Agreement number – 2010 – 4663/001 - 001

WP12

Quality and Secondary Education
National study – Slovakian version
2013

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

IBAR

Quality and Secondary Education

Slovak Comparative Analysis

Work Package 12

Výskumný tím pre spracovanie národnej správy na UKF v Nitre:

prof. PaedDr. Alena Hašková, CSc.

PhDr. Ľubor Pilárik, PhD.

doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD.

doc. PhDr. Ružena Žilová, PhD.

Mgr. Ľubica Lachká

Mgr. Diana Kanášová

Výskumný tím pre spracovanie inštitucionálnych správ:

Mgr. Michaela Pašteková, PhD. - Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

PhDr. Renáta Švarcová - Žilinská univerzita v Žiline

prof. Ing. Milota Vetráková, PhD. - Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Úvod

Predkladaná národná správa sa zaoberá otázkou spolupráce stredných škôl a vysokých škôl v kontexte kvality vzdelávania. Správa popisuje výsledkov analýzy spolupráce medzi strednými školami a vysokými školami, pričom ústredná pozornosť je venovaná obdobiu prechodu absolventov stredných škôl na vysoké školy. Cieľom uskutočnenej analýzy je identifikovať potenciálne bariéry v spolupráci medzi SŠ a VŠ v oblasti zvyšovania kvality VŠ vzdelávania.

Správa sa zameriava na tieto špecifické otázky:

- Ako zohľadňuje inštitucionálna politika VŠ problémy týkajúce sa nadväznosti stredoškolského vzdelávania na VŠ vzdelávanie?
- Sú definované v rámci inštitucionálnej politiky primerané špeciálne opatrenia - akademické, personálne, spoločenské, geografické alebo administratívne – ktoré pomáhajú študentom v rámci prvého ročníka VŠ štúdia?
- Do akej miery sú absolventi SŠ pripravení využiť maximum výhod/benefitov, ktoré im ponúka VŠ vzdelávanie?
- Sú požiadavky na kvalitu vzdelávania na stredných školách v súlade s požiadavkami na kvalitu vzdelávania na VŠ?
- Existujú na inštitucionálnej alebo národnej úrovni formálne/oficiálne postupy/procesy/platformy, v rámci ktorých SŠ a VŠ sektor spolu komunikujú?
- Akým spôsobom by sa dalo dosiahnuť efektívnejšie prepojenie medzi SŠ a VŠ vzdelávaním ?

Problematika spolupráce medzi strednými školami a vysokými školami nie je explicitne definovaná v rámci ESG štandardov kvality vzdelávania. Nepriamo sa však objavuje v rámci nasledujúcich ESG štandardov. ESG štandard 1.1 ustanovuje, že zásady a postupy kvality by mali „zahŕňať aj účasť študentov a ďalších zainteresovaných strán“ (s. 15). V tomto kontexte môžeme vnímať zástupcov stredných škôl ak potencionálnych stakeholderov. Priamo sa uvedený štandard dotýka študentov VŠ ako absolventov SŠ. ESG štandard 1.2 poukazuje na zapojenie stakeholderov do procesov schvaľovania, monitorovania a periodického hodnotenia študijných programov. „Dôvera študentov a ďalších zainteresovaných strán vo vysokoškolské vzdelávanie sa ľahšie vytvára a udržiava pomocou účinných činností na zabezpečovanie kvality, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby boli programy správne navrhnuté, pravidelne monitorované a kontrolované, a tým sa zabezpečil ich ďalší význam a aktuálnosť“ (s.15). Pozornosť sa venuje vypracovaniu a stanoveniu výsledkov vzdelávania, tvorbe osnov

a študijného programu a ich obsahu, pravidelnému hodnoteniu študijných programov a spätnej väzbe od stakeholderov (s. 16).

Metodológia

Ako zdroj pre zber a analýzu výskumných údajov slúžili 4 verejné vysoké školy reprezentujúce celkový súbor 20 verejných vysokých škôl, 3 štátnych vysokých škôl a 13 súkromných vysokých škôl, ktoré tvoria v súčasnosti sieť vysokých škôl na Slovensku.

Konkrétne sa jednalo o nasledujúce vysoké školy:

- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (UKF),
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB),
- Žilinská univerzita v Žiline (ZU),
- Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (VSVU).

K získaniu údajov bola použitá obsahová analýza dokumentov, štruktúrované a pološtruktúrované interview, dotazníkové opytovanie.

Obsahová analýza dokumentov

Predmetom obsahovej analýzy boli nasledujúce dokumenty:

a) národná politika:

Zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov a jeho novela z 13. decembra 2012.

b) inštitucionálna politika:

Štatúty; Študijné poriadky, Dlhodobé zámery rozvoja; Hodnotiace a výročné správy; Sprievodcovia štúdiom; Informačné systémy; web sídla vysokých škôl a stredných škôl atď.

Štruktúrované a pološtruktúrované interview a dotazníkové opytovanie

V rámci uvedených 4 vysokých škôl bolo oslovených 81 respondentov.

Tab. Zloženie výskumnej vzorky

<i>segment</i>	<i>UKF</i>	<i>UMB</i>	<i>ŽU</i>	<i>VŠVU</i>
Rektor, prorektor	2	2	2	2
Dekan, prodekan	6	6	7	0
Vedúce/referentky študijných oddelení	1	8	0	0
Zástupcovia stredných škôl	4	6	3	8
Vysokoškolskí pedagógovia	2	2	0	5
študenti	0	0	0	15
<i>Spolu:</i>	<i>15</i>	<i>24</i>	<i>12</i>	<i>30</i>

Výsledky

1. Ako zohľadňuje inštitucionálna politika VŠ problémy týkajúce sa nadväznosti stredoškolského vzdelávania na VŠ vzdelávanie?

Inštitucionálna politika sledovaných vysokých škôl nemá formálne a oficiálne vymedzenú politiku nadväznosti stredoškolského na vysokoškolské vzdelávanie. Vysoké školy primárne reagujú na národnú legislatívu, ktorá ukladá vysokým školám viacero nariadení. V zmysle národnej legislatívy, základnou podmienkou, ktorú musí uchádzač o bakalársky stupeň vysokoškolského vzdelávania splniť, je ukončené úplné stredné vzdelanie alebo stredné odborné vzdelanie. Uchádzači, ktorí uvedenú podmienku nesplnia, nemôžu byť zapísaní na štúdium na vysokej škole v bakalárskom stupni vzdelávania. Národná legislatíva zároveň ukladá vysokým školám povinnosť nastavovať prijímacie skúšky tak, aby boli v rozsahu stredoškolského štúdia. Z informačného hľadiska majú vysoké školy zákonnú povinnosť zverejniť informácie o kritériách uplatňovaných pri výbere študentov na bakalárske študijné

programy najneskôr do 20. Septembra v roku, ktorý predchádza začiatku akademického roka štúdia študentov.

Národná legislatíva rámcuje ostatné kritériá pre výber z uchádzačov o vysokoškolské štúdium široko. Kritériá výberu uchádzačov o štúdium bakalárskeho študijného programu majú byť nastavené tak, aby umožňovali výber uchádzačov s najlepším schopnosťami pre štúdium. Stanovenie kritérií uchádzačov je v kompetencii príslušných (fakúlt) vysokých škôl, pričom stanovené kritériá musia byť schválené v Akademickom senáte príslušnej (fakulty) vysokej školy. Kritériá výberu uchádzačov tak zohľadňujú špecifické predpoklady a schopnosti pre konkrétny študijný odbor. Jedna z vysokých škôl (UKF) má zavedený vnútorný predpis upravujúci zásady prijímacieho konania, ktoré sú schvaľované kolégiom rektora a sú záväzné pre všetky súčasti vysokej školy.

Kurikulá (obsahové štandardy) stredoškolského štúdia a vysokoškolského štúdia sú schvaľované centrálné z úrovne ministerstva a jeho komisií. Príslušné stredné školy a vysoké školy majú iba obmedzený rozsah pôsobnosti v zasahovaní a úprave stanovených štandardov. Iba na jednej vysokej škole (VŠVU) umeleckých odborov bola identifikovaná spolupráca VŠ pri zmene vzdelávacích štandardov predmetu výtvarnej výchovy na ZŠ a ZUŠ pre prípravu na ďalšie vzdelávanie na SŠ a VŠ.

Bežnou praxou vysokých škôl sú aktivity informačného charakteru pre potenciálnych uchádzačov o štúdium, ktoré majú z časti marketingový cieľ. Vysoké školy prezentujú svoje študijné programy v rámci Dňa otvorených dverí, zúčastňujú sa na veľtrhoch vzdelávania, vytvárajú informačné a propagačné brožúry, ktoré spravidla zverejňujú i na svojich web stránkach. Na jednej z vysokých škôl (ZU) bolo zistené organizovanie záujmových aktivít a súťaží pre žiakov základných a stredných škôl pedagógmi a doktorandmi vysokej školy. Kontakt s učiteľmi na ZŠ a SŠ je čiastočne udržiavaný prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania, ktoré garantujú a realizujú pre učiteľov ZŠ a SŠ pedagógovia z vysokých škôl, čím sa vytvára priestor na neformálny kontakt medzi zástupcami vysokých a stredných škôl.

1a) Sú definované v rámci inštitucionálnej politiky primerané špeciálne opatrenia - akademické, personálne, spoločenské, geografické alebo administratívne – ktoré pomáhajú študentom v rámci prvého ročníka VŠ štúdia?

Na všetkých sledovaných vysokých školách boli identifikované opatrenia pre pomoc študentom v rámci prvého ročníka štúdia. Opatrenia môžeme klasifikovať do nasledovných typov:

a) personálne – študenti v prvých ročníkoch majú určeného tzv. tutoriálneho učiteľa (resp. študijného poradcu), ktorý je študentom k dispozícii ako kontaktná osoba pre riešenie rozličných situácií dotýkajúcich sa štúdia. Môže sa jednať o témy organizácie štúdia, nastavovania študijného plánu, orientácia v rámci pracovísk vysokej školy, atď (UKF, ZU).

Povinnosť fakulty určiť študentom v prvom ročníku v danom študijnom programe je upravená v oficiálnom dokumente vysokej školy a je v zodpovednosti dekana fakulty (UKF).

Na sledovaných vysokých školách neboli identifikované špeciálne prípravne kurzy pre pedagógov, ktoré by boli zamerané na vzdelávanie v špecifikách vzdelávania študentov v prvých ročníkoch bakalárskeho štúdia. Na jednej VŠ (UMB) je štandardom, že každý pedagóg musí mať absolvované kurz pedagogického minima.

b) administratívne – na začiatku štúdia vysoké školy pripravujú pre študentov v prvých ročníkoch inštruktážne školenia. Inštruktážne školenia majú informačný charakter a dotýkajú sa kľúčových administratívnych náležitostí, ktoré sú nevyhnutné pre formálnu evidenciu informácií o štúdiu študenta (spôsoby evidencie hodnotení študenta v jednotlivých predmetoch, počty získaných kreditov, tvorba a prihlasovanie sa na rozvrh, skúšky, záverečné práce, práca s elektronickým systémom, knižným systémom, atď.) (UMB, UKF, ZU, VŠVU)

c) odborné (akademické) – niektoré fakulty (ZU, VŠVU) ponúkajú študentom možnosť získať potrebné vedomosti a zručnosti pre štúdium v rozsahu úrovne strednej školy, ktoré sú nevyhnutné pre štúdium daného bakalárskeho programu, ale v rámci stredoškolského štúdia v jednotlivých SŠ na Slovensku je značný rozptyl v úrovni vzdelávania. Uvedená odborná príprava je realizovaná pred začiatkom štúdia bakalárskeho študijného programu (ZU) a/lebo počas prvého ročníka bakalárskeho študijného programu (ZU, VŠVU).

d) spoločenské – na vysokých školách (UMB, UKF, ZU) existujú organizácie zastrešujúce činnosť študentov. Zástupcovia študentských organizácii kontaktujú študentov v prvých ročníkoch napr. počas zápisov na štúdium a predstavujú im náplň svojej činnosti. Bežnou

praxou je organizovanie imatrikulácií študentov v prvých ročníkoch, kde sú zastúpení akademickí funkcionári vysokej školy ako i študenti z vyšších ročníkov.

Predmetné podporné aktivity pre študentov v prvých ročníkoch nie sú často formálne zakotvené v predpisoch vysokých škôl, ale fungujú na základe dobrých a overených skúsenosti.

Príklad dobrej praxe (VŠVU):

Študijný program umeleckého typu:

V prvom ročníku študent počas zimného semestra absolvuje dva tzv. prípravné kurzy na inej katedre ako tej, na ktorú bol prijatý. Zameranie kurzu si vyberá sám, podľa toho, aký iný študijný program ho ešte zaujíma, resp. vedomosti z ktorého vie využiť neskôr počas štúdia svojho študijného programu. Kurz trvá šesť týždňov a ukončený je celoškolským hodnotením. V letnom semestri absolvuje študent prípravný kurz už na vlastnej katedre a teda vo svojom študijnom programe. Študenti tento systém tiež vysoko oceňujú a považujú ho za efektívny aj v zmysle nadviazania kontaktov so študentmi a pedagógmi iných katedier.

Popri prípravných kurzoch, ktoré sú zamerané na osvojenie si najmä praktických zručností v jednotlivých médiách, aj v rámci teórie je v prvom roku štúdia viacero predmetov koncipovaných ako úvody - do filozofie, estetiky či teórie umenia. Vzhľadom na špecifický charakter prvého ročníka, štúdium na VŠVU je šesťročné.

2) Do akej miery sú absolventi SŠ pripravení využiť maximum výhod/benefítov, ktoré im ponúka VŠ vzdelávanie?

Využívanie výhod VŠ štúdia je možné rozdeliť do 4 kategórií. Prvou kategóriou sú výhody, ktoré sa dotýkajú **sociálneho** zázemia študentov prvých ročníkov. Jedná sa najmä o:

- Možnosti ubytovania – vysoké školy majú snahu neustále rozširovať možnosti poskytnúť svojim študentom ubytovať sa v študentských domovoch, ktoré sú súčasťou vysokej školy
- Možnosti stravovania – vysoké školy majú vytvorený systém jedálne, ktoré sú k dispozícii študentom a zamestnancom vysokých škôl

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o primárne potreby študentov, študenti sú pripravení v dostatočnej miere zorientovať sa v systéme a podmienkach fungovania daných možností na vysokých školách.

Druhú kategóriu predstavujú **podporné systémy vzdelávania** študentov. Jedná sa najmä o:

- Využívanie pripojenia na internet vo výučbových alebo ubytovacích priestoroch vysokých škôl
- Využívanie služieb univerzitných knižníc

V tejto oblasti nie je možné jednoznačne stanoviť schopnosti študentov v prvých ročníkoch dané služby využiť. Práca s PC a internetom je bežnou súčasťou vzdelávania na nižších úrovniach ako i bežnou súčasťou života uchádzačov o štúdium. Dá sa predpokladať, že v tejto oblasti je prevažná väčšina študentov v prvých ročníkoch pripravená na využívanie prístupu k internetu. Čo sa týka využívania služieb univerzitných knižníc, vysoké školy nemajú aktuálne k dispozícii objektívne údaje o špecifikách využívania služieb študentmi prvých ročníkoch.

Tretiu kategóriu predstavujú **špecifické metódy** vzdelávania. K tejto téme sa vyjadrili iba zástupcovia jednej z vysokých škôl (VŠVU). Tu sa na základe skúseností ukazuje, že benefity vysokoškolského vzdelávania v umeleckých odboroch dokážu lepšie využiť študenti vo vyšších ročníkoch štúdia. Zároveň zastávajú názor, že na vysokoškolský systém výučby sa dokáže lepšie adaptovať uchádzači zo zahraničných stredných škôl. Uchádzači zo zahraničných SŠ majú podľa ich vyjadrení viac skúseností s prácou v tímoch, sú zvyknutí na individuálne konzultácie s pedagógmi. Ovládanie cudzieho jazyka u zahraničných uchádzačov sa zároveň spája s vyššou kompetenciou v práci s cudzojazyčnou literatúrou, či predpokladmi pre absolvovanie zahraničných mobilít.

Štvrtú kategóriu predstavujú možnosti **spoločenského vyžitia**. V rámci vysokých škôl existujú rozličné organizácie, kluby a súbory, ktoré ponúkajú možnosti spoločenského a záujmového vyžitia. Vysoké školy aktuálne nedisponujú objektívnymi informáciami o týchto možnostiach študentmi v prvých ročníkoch.

3) Sú požiadavky na kvalitu vzdelávania na stredných školách v súlade s požiadavkami na kvalitu vzdelávania na VŠ?

V rámci ISCED sú vypracované štandardy výsledkov vzdelávania na národnej úrovni. Charakterizujú však iba postup po ukončení stredoškolského vzdelávania (ISCED 3). Kontinuita v prechode na vysokoškolské vzdelávanie absentuje. Kurikulá študijných odborov v rámci vysokoškolského vzdelávania sú definované v samostatných dokumentoch Akreditačnou komisiou na národnej úrovni. Prepojenie štandardov stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania absentuje. Komunikácia ohľadom jednotlivých štandardov sa deje sporadicky na neformálnej úrovni medzi zástupcami vysokých a stredných škôl. Jedna z fakúlt (ZU) si udržiava kontakt so štandardmi stredoškolského vzdelania prostredníctvom participácie na tvorbe stredoškolských učebníc. Spokojnosť s prepojením a kontinuitou štandardov medzi SŠ a VŠ bola zaznamenaná v prípade jednej fakulty (UKF) vo vybraných študijných odboroch (umeleckých, športových a pedagogických).

Súlad požiadaviek na kvalitu vzdelávania medzi SŠ a VŠ sa prejavuje v postojoch VŠ na pripravenosť absolventov SŠ pre VŠ štúdium. Globálne sa dá charakterizovať postoj ako pesimistický. Prevažná väčšina zástupcov VŠ signalizuje zhoršovanie, resp. nedostatočnú pripravenosť uchádzačov o VŠ. Nedostatočná pripravenosť sa prejavuje podľa názorov zástupcov VŠ v oblasti práce s písomným textom (spracovanie ako i produkcia, práca s literatúrou), v ovládaní gramatiky a štylistiky, v učebných návykoch (ZU, UMB). Dôležité sa ukazuje byť zohľadňovanie typu SŠ vzhľadom na pripravenosť uchádzačov pre jednotlivé zamerania študijných odborov. Ukázal sa značná zhoda v postojoch zástupcov dvoch VŠ (ZU, VŠVU), ktorí poukazujú na skúsenosť, že študenti gymnázií sú lepšie pripravení pre všeobecné predmety (matematika, fyzika). Naopak absolventi odborných škôl sú lepšie pripravení pre odborné predmety.

Zástupcovia ZU vnímajú zlepšenie uchádzačov v rámci schopnosti komunikácie, IT a cudzích jazykov.

Výsledky vzdelávania študentov v prvých ročníkoch sú VŠ evidované. VŠ majú evidenciu vstupných, priebežných i výsledných výsledkov vzdelávania študentov, ako i informácie o neúspechoch študentov. Otázna zostáva miera analýzy a využitia týchto informácií pre zmeny v obsahu a metódach vzdelávania. Všetky VŠ proklamujú silný príklon k podpore autonómie vzdelávania študentov. Priestor pre autonómiu študentov spočíva bežne v zostavovaní si študijného plánu, rozvrhu, výberu predmetov, učiteľov a mobilít (UKF, ZU,

VŠVU, UMB), pričom VŠ smerujú k nastavovaniu a publikovaniu konkrétnych podmienok a kritérií pre plnenie vzdelávacích štandardov (UKF, ZU) s príslušnou zodpovednosťou. Prepojenie informácií o úspechoch študentov v prvých ročníkoch s následnou podporou ich zacielenej prípravy bolo zistené na 2 VŠ (ZU, VŠVU), ktoré poskytujú špecifické prípravné kurzy zamerané na zníženie nerovnosti v identifikovaných vedomostiach a zručnostiach po absolvovaní SŠ.

V oblasti prírodovedných a technických predmetov bol evidovaný znižujúci sa záujem uchádzačov o štúdium. Z uvedeného vyplýva zvýšená aktivita VŠ v propagácii študijných odborov (UMB) a v poskytovaní špeciálnych konzultácií a doplnkových výberových kurzov v technických a prírodných odboroch (ZU).

4) Existujú na inštitucionálnej alebo národnej úrovni formálne/oficiálne postupy/procesy/platformy, v rámci ktorých SŠ a VŠ sektor spolu komunikujú?

Zástupcovia VŠ ako i zástupcovia SŠ nemajú vedomosti o existencii oficiálnej platformy pre vzájomnú komunikáciu medzi VŠ a SŠ. Neznamená to však, že komunikácia medzi VŠ a SŠ absentuje. Kontakty sa udržiavajú v rámci konferencií a sympózií, ktoré organizujú samotné VŠ alebo úrady na regionálnej úrovni (VŠVU, UKF) a v rámci participácie na spoločných projektoch (UMB). Ďalšia forma kontaktu je prostredníctvom študentských praxí VŠ študentov (UMB, UKF). Na druhej strane pedagógovia VŠ vstupujú do procesu oponentúr a hodnotení SOČ žiakov stredných škôl (UKF).

Príklad dobrej praxe

Jedna vysoká škola (ZU) je výraznou mierou zapojená do rozvoja regiónu. V rámci regiónu bol zriadená Krajská rada pre odborné vzdelávanie a prípravu v Žilinskom samosprávnom kraji. Žilinský samosprávny kraj, vedomý si potreby zapájania sociálnych a ekonomických partnerov do spolupráce na hospodárskom a sociálnom rozvoji kraja a zároveň neustále rastúceho významu koordinácie stredoškolského vzdelávania a prípravy pre trh práce, považuje členov Krajskej rady pre odborné vzdelávanie a prípravu Žilinskom samosprávnom kraji za partnerov pri implementácii vzdelávacej, sociálnej, priemyselnej a hospodárskej politiky kraja. Krajská rada okrem iného prerokúva regionálnu stratégiu odborného vzdelávania a prípravy v nadväznosti na hospodárske a sociálne potreby rozvoja regiónu a

plán potrieb trhu práce v oblasti odborného vzdelávania a prípravy na úrovni Žilinského samosprávneho kraja. V rámci VÚC je prijatý strategický dokument: Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2010 – 2013. Prorektor pre vzdelávanie je členom rady pre odborné vzdelávanie a prípravu.

5) Akým spôsobom by sa dalo dosiahnuť efektívnejšie prepojenie medzi SŠ a VŠ vzdelávaním ?

Efektívnejšie prepojenie medzi SŠ a VŠ bolo sledované primárne z perspektívy zástupcov SŠ, s ktorými sú jednotlivé VŠ prepojené regionálne a/lebo odborne. Zástupcovia SŠ vnímajú pozitívne prepojenie SŠ a VŠ najmä v týchto oblastiach:

- Realizácia odbornej praxe študentov VŠ na SŠ (UKF, UMB)
- Exkurzie pre žiakov SŠ na VŠ (ZU)
- Realizácia spoločných projektov (ZU, UMB)
- Odborné konzultácie učiteľov VŠ pre študentov SŠ (UKF, ZU)
- Realizácia spoločných konferencií (UMB)
- Spolupráca pri tvorbe študijných plánov SŠ (ZU)
- Členstvá v orgánoch samosprávy SŠ a VŠ (UMB)

Zástupcovia SŠ vnímajú tieto možnosti zlepšovania prepojenia SŠ a VŠ:

- Zosúladenie obsahu a výsledkov vzdelávania medzi SŠ a VŠ (UMB, UKF)
- Zintenzívniť informovanosť ohľadom odborných aktivít, ktoré realizujú VŠ (UMB)
- Zintenzívniť informovanosť a propagáciu VŠ odborov (ZU)
- Spolupráca pri tvorbe učebných textov (ZU)
- Akceptovanie výsledkov SŠ v procese prijímania uchádzačov na VŠ (UKF)

Zástupcovia SŠ sa vyjadrovali k ich hodnoteniu pripravenosti a prípravy žiakov SŠ pre VŠ štúdium. Hodnotenie pripravenosti žiakov SŠ bolo vcelku pozitívne. Avšak boli identifikované tieto špecifiká:

- Závislosť pripravenosti absolventa SŠ pre VŠ štúdium od záujmu a motivácie k učeniu konkrétneho žiaka a nedá sa generalizovať (ZU)

- Absolventi stredných odborných škôl sú pripravovaní primárne pre prax a nie pre ďalšie VŠ štúdium (UMB)
- Zmena odbornej profilácie v prechode medzi SŠ a VŠ – výber iného študijného odboru VŠ štúdia v porovnaní so SŠ (UKF)

SŠ sa spravidla podieľajú na príprave svojich žiakov pre VŠ štúdium, pričom sa jedná najmä o tieto aktivity:

- Príprava na prijímacie skúšky (UMB, UKF)
- Ponuka výberových predmetov a/lebo ponuku certifikovaných kurzov, ktoré súvisia so zamýšľaným odborom VŠ štúdia (UKF)
- Možnosť využitia konzultácie so študijnou poradkyňou (UKF)
- Rozličné typy súťaží a individuálna podpora pre talentovaných žiakov SŠ

SŠ sledujú ďalší progres svojich absolventov nesystematicky. Len niekoľko SŠ potvrdilo, že sleduje % svojich absolventov, ktorí sú prijatí na VŠ a často je tento interval obmedzený na 1 rok po absolvovaní SŠ štúdia (ZU, UKF, UMB). V neformálnej rovine udržiavajú SŠ kontakt so svojimi absolventmi prostredníctvom rozličných záujmových aktivít, ktorých sa môžu absolventi zúčastniť.

Zástupcovia SŠ navrhujú nasledovné opatrenia pre efektívnejšie prepojenie SŠ a VŠ:

- Zlepšenie prípravy v predmete matematika u žiakov odborných škôl (ZU)
- Zintenzívniť aktivity pre lepšiu adaptáciu študentov prvých ročníkov na VŠ napríklad v oblasti postupnej zmeny používaných výučbových metód (UKF, ZU)
- Zavedenie pozície tutoriálneho učiteľa na všetkých VŠ (UKF)
- Akceptovanie výsledkov štúdia na SŠ v procese prijímacieho konania na VŠ (UMB)
-

Identifikované bariéry v oblasti spolupráce SŠ a VŠ

a) národná úroveň

- absencia systémovej stratégie ministerstva v oblasti nadväznosti vysokoškolského vzdelávania na stredoškolské vzdelávanie v oblasti obsahu vzdelávania a výsledkov vzdelávania

- absencia oficiálnych a záväzných platforiem na národnej úrovni pre definovanie nadväznosti obsahov vzdelávania a výsledkov vzdelávania na SŠ a VŠ.

Príklad dobrej praxe:

- Zriadenie informačného portálu VŠ MVVaŠ, ktorý prostredníctvom internetu poskytuje žiakom SŠ rozsiahle informácie ohľadom možností pokračovania vo vysokoškolskom štúdiu ako i niektoré kvantitatívne informácie súvisiace s kvalitou VŠ.

- Začal sa proces participácie na tvorbe národnej sústavy povolání, ktoré má ambíciu zvýšiť transparentnosť kvalifikačných požiadaviek na obsadzovanie pracovných pozícií.

b) regionálna úroveň

- Existuje len slabé prepojenie VŠ na regionálnu úroveň v oblastiach riešenia aktuálnych hospodársky a sociálnych problémov a najmä riešenie otázok prepojenia požiadaviek praxe a študijných programov SŠ a VŠ v oblasti zamestnanosti (resp. zamestnateľnosti) absolventov.

c) vysoké školy

- Absentujú systémové prvky v oblasti analýzy a vyhodnocovania neúspešnosti študentov prvých ročníkov v interných systémoch kvality vzdelávania.

- Aspekty spolupráce so SŠ nie sú paušálne zohľadňované v kľúčových strategických dokumentoch VŠ.

- Spolupráca so SŠ má prevažne neformálny a nesystémový charakter.

- Adaptácia študentov - pozornosť venovaná didaktickej kompetencii pedagógov pri práci s absolventmi stredných škôl je sporadická.

- Existuje nedostatočná propagácia odborných podujatí a študijných odborov.

- Absentuje zapojenie stakeholderov zo SŠ v orgánoch samosprávy VŠ (napr. tvorba študijných plánov na VŠ).

Príklad dobrej praxe:

- Ponuka prípravných kurzov pred začatím štúdia a/lebo výberových kurzov v rámci štúdia, kde si môžu študenti doplniť potrebné vedomosti a zručnosti, ktorým nebolo v danom type SŠ venovaná potrebná pozornosť.

Záver

ESG explicitne definujú, že jednou zo zásad kvality vzdelávania je rešpektovanie záujmov študentov a ďalších zainteresovaných strán. Uvedené vytvára potrebu rozširovania prepojenia VŠ so SŠ, ktoré vo vysokej miere ovplyvňujú vstupnú úroveň vedomostí, zručností a kompetencií pre štúdium na VŠ. Zároveň vzájomne participujú na jednej z kľúčových úloh škôl v príprave kompetentných absolventov pre uplatnenie praxe. V rámci získaných výsledkov je možné konštatovať, že v rámci reálnej praxe existujú značné rezervy v oblasti vzájomnej spolupráce stredných a vysokých škôl v oblasti zabezpečovania kvality vzdelávania.

Literatúra

Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania. Slovenská rektorská konferencia, 2010, 3. vydanie.

Dostupné: <http://www.enqa.eu/files/ESG%20in%20Slovak.pdf>

